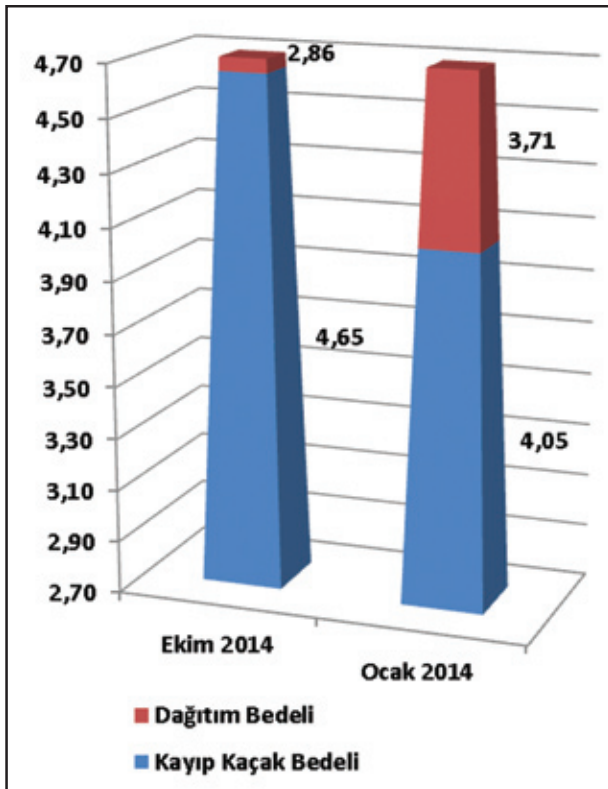

“Gizli Zam Yok” Dediler, Kayıp ve Kaçak Bedelini Dağıtım Bedeline Giydirdiler...

KALEM KALEM FATURA, BU OYUNU UNUTMA!

EMO Basın- Elektrik dağıtım şirketlerinin 1 ayı aşan faturalandırmaları nedeniyle yüksek meblağlarla zor durumda bıraktığı yurttaşların, Ocak 2015’den itibaren yürürlüğe sokulan tarife ile de gizli zammaruz bırakıldığı belirlendi. Dağıtım şirketlerine 2014 yılındaki kadar hedef kayıp ve kaçak bedel aktarımının aynen devam etmesi için; 2015 yılında azaltılması gereken kayıp ve kaçak bedelinin faturanın başka kalemine aktarıldığı tespit edildi. EMO tarafından yapılan çalışma ile faturalardan çıkarılması gereken kayıp ve kaçak bedellerinin “dağıtım bedeli” içine giydirme yöntemine başvurulduğu ortaya konuldu.

EMO’nun yaptığı çalışmaya göre, faturalardaki kayıp ve kaçak bedelini dağıtım bedeline giydirme oyununda dağıtım şirketlerinin, mesken kullanıcılarından tahsil ettikleri dağıtım bedeli, Ocak 2015’te Aralık 2014’e göre yüzde 29.6 oranında zamlandırmıştır. Kullanılan kilovat saat başına 2.86 kuruş olarak mesken kullanıcılarından tahsil edilen dağıtım bedeli 3.71 kuruşa çıkarılmıştır. Böylece 230 kilovat saatlik asgari bir ailenin elektrik tüketimi nedeniyle dağıtım şirketlerine ödenen dağıtım bedeli 6.6 TL’den 8.5 TL’ye çıkmıştır. Bu bedellerin yıllık düzenlendiği düşünülse dahi 2014 enflasyonunun yüzde 10’un altında olduğu dikkate alındığında, dağıtım şirketlerine aktarılan dağıtım bedeli kaleminde enflasyonu da kat kat aşan zam yapıldığı görülmektedir.

Grafik 1: Kayıp Kaçak Bedeli ve Dağıtım Bedeli Değişimleri (Kuruş)

Konut Faturalarında 700 Milyonluk Karambol

Dağıtım bedeli zammı nedeniyle elektrik faturaları aracılığıyla 2014 yılı itibarıyla 29 milyon 337 bin 454’e ulaşan mesken abonesinden aylık asgari tüketim gerçekleştirdikleri varsayılrsa bile 57.2 milyon lira şirketlere haksız yere yurttaşların parası aktarılacaktır. Sadece mesken abonelelerinden yapılan asgari aktarım tutarı yıllık 687 milyona ulaşacaktır.

AKP Hükümeti, dağıtım şirketlerine kaynak aktarımını öyle bir boyuta taşımıştır ki, yalnızca dağıtım bedeli adı altında yurttaşlardan yapılan aktarımı yüzde 30 zamlandırmakla kalmamıştır. Kamu kurumu olan ve arz güvenliği, elektrik şebekesinin sağlıklı işlemesi bakımından yatırım, bakım-onarım gibi yükümlülükleri olan Türkiye Elektrik İletim A.Ş.’nin payını bile dağıtım şirketlerine kaydırmıştır.

TEİAŞ’ın Hakkı da Dağıtım Şirketlerine

Ocak 2015 itibarıyla mesken abonelelerinin faturalarında iletim bedeli olarak yer alan kilovat saat başına 0.89 kuruşluk pay, 0.87 kuruşa düşürülmüştür. Asgari bir aile tüketimi dikkate alındığında, TEİAŞ’ın mesken abonelerinden tahsil edilen faturalarda dağıtım şirketlerine aktarılmak üzere feragat etmek zorunda bırakıldığı iletim bedeli tutarı, yıllık 12 milyon TL’yi aşmaktadır.

Elektrik Ucuzlamış, Haberimiz Yok!

EMO’nun çalışmasında, tespit edilen diğer bir fatura oyunu da şöyle anlatıldı:

“EPDK’nın onayladığı 2015 Ocak tarifesini bir önceki tarife ile karşılaştırıldığında çarpıcı bir diğer sonuç ise aslında dağıtım şirketlerinin satın aldıkları elektrik için ödemek zorunda kaldıkları tutarın azaldığı gerçeğidir. Faturalara yansıtılan çıplak elektrik bedeli kilovat saat başına 21.81 kuruştan 21.67 kuruşa düşmüştür. Küçük de olsa bu indirim de dağıtım bedeli içine giydirilerek abonelere yansıtılmadan buharlaştırılmıştır. Kağıt üzerinde ayrılmış olsalar da aynı şirketlerin sahip olduğu perakende hizmeti kapsamında, sayaç okuma başına tahsil edilen sayaç okuma bedelleri de yüzde 9.6 zamlandırmıştır.”

Ekim 2014-Ocak 2015 Kıyaslaması	Ekim 2014 (Kuruş)	Ocak 2014 (Kuruş)	Fark (Kuruş)	Fark Yüzde
Enerji Bedeli	21.81	21.67	-0.14	-0.63
Kayıp Kaçak Bedeli	4.65	4.05	-0.60	-12.85
Dağıtım Bedeli	2.86	3.71	0.85	29.63
Perakende Satış Hizmet Bedeli	0.84	0.74	-0.10	-11.70
İletim Bedeli	0.89	0.87	-0.02	-1.74

Toplamda tüketicilerin faturalarında değişiklik yapılmasına rağmen, dağıtım şirketlerine kaynak aktarımı için muhasebe oyunları yapıldığını ortaya koyan EMO, fatura oyunlarına ilişkin tespitlerini kamuoyuna 1 Şubat 2015 tarihinde şu değerlendirmeye aktardı:

“Kayıp ve kaçak hedef oranları doğrultusunda faturalarda azaltılan kayıp ve kaçak bedeli, yine faturadaki dağıtım bedeline kaydırılarak, kayıp ve kaçak oranlarını indirseler de indirmeseler de şirketlerin aynı paraları faturalardan tahsil etmesine olanak sağlanmaktadır. Özelleştirmelerin ardından elektrik kullanıcılarına sunulan dünya, hile ve hülleden ibaret kalem oyunlarıdır. Bu oyunlara karşı, elektrik kullanıcılarını koruyacak bir yapı bulunmadığı gibi, hakkını yargıda arayan kullanıcılar bile iktidarın yasa değişiklikleriyle yine mağdur edilmektedirler. Dağıtım kurumları bir an evvel özerk şekilde kamu yararına çalışacak yapılanmalar olarak işletilmek üzere kamuya devredilmelidir.”

1 Ekim 2014 tarihinden itibaren 3 ay için geçerli olmak üzere açıklanan tarifede de konut elektrik fiyatları yüzde 9 zamlanmış, ancak bunun gerekçesi olarak da iklim şartları nedeniyle

yaşanan susuzluk ve dünyada dolar kurundaki artış kamuoyuna sunulmuştu. EMO ise yaptığı çalışmayla bu zammın altında da kayıp ve kaçak oyunu olduğunu ortaya koydu. Bu çalışmaya göre konutların elektrik fiyatlarına yüzde 9 olarak yansıyan zammın yüzde 51.6’sı kayıp ve kaçak bedelindeki artıştan kaynaklandı. Elektrik alış maliyetini gösteren çıplak elektrik fiyatı mevcut tarife göre yalnızca yüzde 5 artarken, kayıp ve kaçak bedeli ise yüzde 39.76 arttırıldı. Böylece kayıp ve kaçak bedelinin birim kilovat saat elektrik tarifesindeki payı, konutlar için yüzde 11.67’den yeniden yüzde 14.97’ye kadar yükseltilmiş oldu. Tarifedeki kayıp ve kaçak payı alçak gerilim sanayi abonelerinde yüzde 17.73’e kadar çıktı. Hükümetin bayram hediyesi olarak nitelendirilen bu elektrik zammıyla 4 kişilik bir ailenin aylık elektrik gideri ise Ekim 2014 itibarıyla 90 lirayı aştı.

Elektrikte Özelleştirme Balonu Tarifeyi Patlattı

EMO tarafından 1 Ekim 2014’te yapılan açıklamada, elektrik faturalarına zam olarak yansıyan enerji politikaları şöyle değerlendirildi:

“Elektrik alanında özelleştirmelerle kayıp ve kaçakları azaltacağı; daha ucuz, verimli ve kesintisiz elektrik

Elektrik Kullanıcılarının Mağduriyetinin Giderilmesi İstendi...

EMO’DAN EPDK’YA DENETİM ÇAĞRISI!

EMO Basın- Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) tarafından Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu’na gönderilen yazı ile özelleştirme sürecinin ardından mağdur edilen elektrik kullanıcılarının şikayetleri dikkate alınarak, gerekli düzenlemelerin yapılması istendi. Kullanıcıların mağduriyetinin giderilmesinin dağıtım şirketlerinin inisiyatifine bırakılamayacak bir karar olduğu vurgulanan yazıda, EPDK’nın sorumluluğu anımsatıldı. Yazıda, “Öncelikle söz konusu 2 aylık dönemde faturasını ödeyemediği için kullanıcıların elektrikleri kesilmemeli, kesilmiş olan kullanıcıların bağlantıları yeniden tesis edilmeli ve 2 aylık fatura için faizsiz taksitlendirme olanağı sağlanmalı, kesinti yapılan kullanıcılardan açma-kapama bedeli alınmamalı, alınan açma-kapama bedelleri de iade edilmelidir” önerileri sıralandı.

EMO tarafından EPDK’ya 11 Şubat 2015 tarihinde gönderilen yazıda, faturalandırma işlemlerindeki geciktirmelerin yarattığı sıkıntı anlatılırken, bu uygulamanın altında yatan dağıtım şirketlerinin kayıp ve kaçak bedellerine ilişkin kar amaçlı manipülasyon arayışına dikkat çekildi. Önümüzdeki yıllara ilişkin hedef kayıp ve kaçak oranlarının yüksek belirlenmesi ve 2014 hedeflerindeki sapmanın saklanmasıyla yönelik bu manipülasyon arayışına izin verilmemesi talep edildi.

Yurttaşların mağduriyetine ilişkin olarak şirketlerin telafi edeceği yönünde Enerji

Bakanı Taner Yıldız’ın açıklamalarını da “hukuk devleti açısından şaşkınlık yaratıcı” olarak nitelendiren EMO, yazısında kullanıcıların mağduriyetinin giderilmesi ve bu fatura oyunlarına başvurulmasının engellenmesi için talep ve önerilerini de şöyle sıraladı:

“Öncelikle dağıtım ve perakende şirketlerinin hangi zaman dilimlerinde sayaç okuma işlemlerini yapıp, faturalandırmayı gerçekleştireceklerine ilişkin mevzuata uygun olmayan bir davranışları söz konusu mudur? Dağıtım şirketlerinin manipülasyon girişimlerine karşı cezai yaptırımın yanında şirketlerin görev ihmalleri ya da yetersizlikleri söz konusu ise bunun cezai yaptırımının da ne olduğu açıklanmalı ve gereğini EPDK yerine getirmelidir. Örneğin sayaç okuma işinin taşeron şirketlere gördürüldüğü uygulamalarda, bu taşeron şirketlere sayaç okumalarda gecikme yaşanırsa dağıtım şirketi tarafından cezai yaptırım uygulandığı bilinmektedir. Hal böyle iken dağıtım şirketinin elektrik abonelerine zamanında faturalandırma hizmetini vermemesinin cezasız kalması ya da telafi edecekleri yönündeki lafta kalan ifadelerle geçiştirilebileceği düşünülemez. Dolayısıyla perakende satış sözleşmelerinde yer alan en az 1 aylık faturaların düzenleneceğine ilişkin hükümlerde değişiklik

yapılması, bir üst sınır konulması ve kullanıcıların faturalandırma dönemlerindeki olası değişikliklere ilişkin en az 1 ay öncesinden bilgilendirilmesine yönelik gerekli düzenleme yapılmalıdır.”

Elektrik Dağıtım Hizmetleri Derneği’nin (ELDER) faturalama sorunlarına ilişkin savunmasının da “itiraf” niteliğinde değerlendirilerek, harekete geçilmesini isteyen EMO, EPDK’yı düzenleme ve denetleme görevini yerine getirmesi konusunda uyardı:

“Denetimsizliğin büyük karmaşa ortamı yarattığı elektrik hizmetinin kullanıcılara kaliteli ve sürekli verilmesini temin etmek üzere, dağıtım ve perakende satış şirketlerinin yatırım-uygulama ve işletme süreçleri titizlikle denetime tabi tutulmalı; EPDK tarafından elektrik kullanıcılarının mağduriyetini giderecek uygulamaları tesis etmek üzere gerekli kararlar alınarak şirketler nezdinde uygulaması sağlanmalıdır.”

sunulacağını; yatırımların yapılmasını sağlayacağını iddia eden AKP iktidarının hedefleri çöktü. Elektrik dağıtımının özelleştirilmesiyle dağıtım şirketlerinin brüt kar marjı artışıyla kayıp ve kaçak bedellerini sürekli revize etme taleplerine, çiftçilerin gelir desteklerini gasp etmeye varıncaya kadar her türlü isteklerini karşılayan iktidar, 'kamunun sırtından dağıtım şirketlerini besleme' modelini yürürlüğe koymuş oldu. Bu modelle kayıp ve kaçak bedelleri sürekli revize edilip, şirketlerin zam talepleri karşılanırken, son yapılan yüzde 9'luk zammın altından da kayıp ve kaçak artışı çıktı. Zammın yarından fazlasını kayıp ve kaçak bedeline yapılan artışlar oluşturdu. Dağıtım özelleştirmeleri sonucunda bir bölgede yapılan elektrik kesintileriyle arz güvenliğini dahi tehlikede bırakabilen iktidar, üretim özelleştirmeleri nedeniyle de fiyatlara müdahale olanağını giderek kaybetmektedir. Özellikle hidrolik santralleriyle ve yerli kaynaklara dayalı üretimleriyle piyasada oluşan yüksek satış fiyatlarını tutmaya çalışan kamu elektrik kuruluşlarının özelleştirilmesiyle bu olanak kaybolmuştur. Kuraklık nedeniyle yaşanan sıkıntı ise daha da büyümüştür. Yani iddia edildiği gibi bu zam kuraklık ve dünya piyasalarında yaşanan dövizdeki dalgalanma nedeniyle değil, hükümetin yanlış politikalarından kaynaklanmaktadır. Elbette döviz kurlarının ve kuraklığın elektrik fiyatları üzerinde etkisi vardır. Ancak açıklanan tarifelerin de bizzat ortaya koyduğu gibi söz konusu etki AKP Hükümeti'nin piyasacı uygulamaları nedeniyle katmerlenmiş, bu olumsuz doğa koşullarıyla ve dış dünyadaki etkenlerle mücadele olanağı yitirilmiştir."

Tarifedeki Kara Delik: Kayıp ve Kaçak

EMO; 2014 yılı başında da kayıp ve kaçak hedefleri gereği tarifede olması beklenen düşüşün, iktidarın ve EPDK'nın tarife içerisinde yaptığı kalem oyunlarıyla hiç edildiğini saptamıştı. Buna göre, Ocak 2014 tarifesinde konutlardan birim kilovat saat başına tahsil edilen kayıp ve kaçak bedeli, hedefler gereği yüzde 23 azaltılarak 4.4 kuruştan 3.4 kuruşa indirilirken, bu indirim faturalara yansıtılmadan diğer kalemlerde enflasyon hedefini aşan artışlar yapılarak yok edilmişti. EMO, bu nedenle 1 Ekim 2014 tarihli tarifedeki zammın yarından fazlasını oluşturan kayıp ve kaçak zammının aslında daha da yüksek olduğuna dikkat çekti.

Bayram Hediyesi Zamlı Tarife

EPDK tarafından açıklanan 1 Ekim 2014 tarifesiyle birim kilovat saat başına konutlar için elektrik fiyatı, enerji alışı maliyeti, dağıtım, iletim, perakende satış hizmeti bedelleri

ile kayıp ve kaçak bedeli dahil olmak üzere yüzde 9 artışla 28.49 kuruştan 31.05 kuruşa çıkarıldı. 4 kişilik bir ailenin asgari aylık tüketiminin 230 kilovat saat olduğu dikkate alındığında, mevcut durumda 83.2 TL olan fatura, 90.65 TL'ye yükseltildi. Aylık 7.5 TL'lik artışla, şirketler hane başına yıllık en az 90 TL fazladan tahsilat yapacaklar. Bu da yaklaşık 29 milyon mesken abonesi olduğu dikkate alındığında dağıtım şirketlerine yıllık 2 milyar 610 milyon TL'lik aktarım olanağı sağlamaktadır. Yurttaşlardan yapılacak bu aktarımın 1 milyar 58 milyon TL'si ise kayıp ve kaçak bedelindeki, şirketlerin hedeflerini tutturamamaları nedeniyle yapılan yükseltmeden kaynaklanıyor. Üstelik bu hesaplamalar yalnızca konut tüketicileri bazında yapıldığı için dağıtım şirketlerine yapılan aktarımın daha da büyük olduğu açıktır.

Yapılan zamlarla bir yandan dağıtım şirketlerinin kamu üzerinden finansmanını sağlarken, diğer yandan seçim bütçeleri nedeniyle oluşturulan açığı kapatmak için de kaynak yaratılmaktadır. Ekim 2014 zammı sayesinde elektrik faturaları üzerinden tahsil edilen vergi, fon ve paylar da artırılmıştır. Sadece bu artış nedeniyle 1 yılda konut kullanıcıları üzerinden 546 milyon TL daha fazla tahsilat yapılacaktır.

Kayıp ve Kaçak Hedefini Tutturamayana El Konulsun

EMO'nun, 1 Ekim 2014 tarifesine ilişkin açıklamasında, elektrik tarifelerine yapılan zamların, iğneden ipliğe kadar toplumun yaşamını doğrudan etkileyeceği, pek çok temel ürün için fiyat artışlarına yol açacağı uyarısına yer verilirken, yaratılan kısır döngü şöyle anlatıldı:

"Bu durum, gelir dağılımı giderek bozulan ülkemizde, insanların temel maddelere ulaşımını zorlaştırırken; elektrik yoksulluğunu da artıracaktır. Elektrik fiyatlarındaki bu fahiş artış karşısında kayıp ve kaçak kullanımının da artma riski bulunmaktadır. Birakin dağıtım şirketlerinin kayıp ve kaçakları azaltmasını; kar uğruna yoksul insanların kaçak elektrik kullanımına itildiği, bu kaçakların da borcunu ödeyen yurttaşlar tarafından şirketlere ödendiği garip bir saadet zinciri yaratılma riski bulunmaktadır."

"Acilen kayıp ve kaçak konusunda ekonomik, teknik ve toplumsal gerçekler dikkate alınarak önlemler alınmalı" çağrısında bulunan EMO, kayıp ve kaçak hedeflerini tutturamayan dağıtım şirketlerine de kamu adına el konulması gerektiğini belirtti. EMO enerji alanına yönelik temel çözüm önerisini de "Elektrik dağıtım ve üretim özelleştirmelerinin yol açtığı tahribata bir an evvel son verilmeli, kamunun inisiyatif alacağı yeni bir modele geçiş yapılmalıdır" biçiminde ortaya koydu. ■

KONUTLARDA ELEKTRİK TARİFESİ DEĞİŞİMİ	1 Ekim 2014 Birim Fiyat-TL	1 Ekim 2014 230 kWh'lik Tüketim-TL	1 Temmuz 2014 Fiyat-TL	1 Temmuz 2014 230 kWh'lik Tüketim-TL	Artış Miktarı (TL)	Artış (%)
Tüketim	0,22	50,17	0,21	47,78	2,39	5,00
Perakende	0,01	1,93	0,01	1,40	0,53	37,89
İletim	0,01	2,05	0,01	2,06	-0,01	-0,47
Dağıtım	0,03	6,58	0,03	6,64	-0,05	-0,82
Sayaç okuma*		0,54		0,54	0,00	0,00
Kayıp ve Kaçak Bedeli	0,05	10,69	0,03	7,65	3,04	39,76
Enerji Fonu	1,00	0,61	1,00	0,55	0,05	9,79
TRT Payı	2,00	1,22	2,00	1,11	0,11	9,79
Bel. Tük.Ver.	5,00	3,04	5,00	2,77	0,27	9,79
KDV	18,00	13,83	18,00	12,69	1,14	8,98
Genel Toplam TL		90,65		83,19	7,47	8,98

* Sayaç okuma başına sabit olarak faturaya eklenmektedir.